

Welke van de in 1914 genoteerde bedrijven bestaan vandaag nog?

René De Witte
Journalist VFB

Honderd jaar geleden ging de Brusselse beurs voor bijna vijf jaar dicht

Op 29 juli 1914 gingen een aantal beurzen zoals die van Brussel, Antwerpen, Amsterdam, Berlijn, Rome en Wenen voor onbepaalde tijd dicht. Er hing immers een wereldoorlog in de lucht en zo werd de handel twee dagen later ook in Londen en New York stilgelegd. Brussel telde toen liefst 2.200 noteringen. Van al de genoteerde bedrijven zijn er slechts enkele die onder de min of meer zelfde naam nog steeds op de beurstabel voorkomen. Andere hebben een naam die in niets aan het verleden herinnert, maar vinden wel hun wortels in 1914 en voordien.

Over de periode voor de Eerste Wereldoorlog, die 100 jaar geleden uitbrak en nu overal wordt herdacht, is veel historisch materiaal te vinden over de Belgische economie. Die had in de belle époque gouden jaren meegemaakt. De vrijhandel had ervoor gezorgd dat de haven van Antwerpen was uitgegroeid tot een wereldhaven. De Waalse steenkoolbekkens en industrie draaiden op volle toeren. Nergens was het spoor-

wegennet zo dicht als bij ons. Ook internationaal speelde België mee. Er werd massaal veel geld geïnvesteerd in Rusland en Argentinië en, om te verwijzen naar de steenrijke familie Empain, ook in Egypte. De ontginning (of was het uitbuiting?) van Congo zat volop in de steigers. Kortom, ons land was de vijfde belangrijkste handelsnatie op de aardbol die eigenlijk bijna even globaliseerd was als nu.

2200 effecten Voor het uitbreken van de oorlog werden 2.200 effecten genoteerd op de Brusselse beurs. Het ging niet om evenveel genoteerde bedrijven want sommige hadden naast hun aandeel ook obligaties op de beurstabel. Er werden ook staatsobligaties genoteerd van België en van andere landen. Ook de Antwerpse beurs was niet

onbelangrijk. Een aandeel als Anhyp – ondertussen via een tussenfusie met Royale Belge opgegaan in Axa – noteerde bijvoorbeeld enkel in Antwerpen. Ook Gent en Luik hadden hun beurzen, maar die betekenden nauwelijks wat. Wie over die beurzen via Google of andere zoekmachines op zoek gaat naar informatie, keert van een kale reis terug. Er is bijzonder weinig te vinden. Maar geen nood, gelukkig is er het Studiecentrum voor Onderneming en Beurs van de Universiteit van Antwerpen dat enkele jaren geleden het archief van Euronext overnam en ondertussen het geschiedkundig materiaal van Brussel heeft gedigitaliseerd. Aan de beursgegevens van Antwerpen, jaren geleden gefuseerd met Brussel, is men pas begonnen. Ook dat wordt een titanenwerk, legt wetenschappelijk medewerker Frans Buelens uit. Hij wil ons helpen bij de zoektocht naar de bedrijven die in 1914 op de beurs noteerden en vandaag nog altijd bestaan. Hoe deden ze het tijdens de oorlogsjaren?

Officieuze koersen Het centrum heeft koerslijsten vanaf 1824 tot op heden. Ook over de oorlogsjaren beschikt de universiteit over cijfers. De beurzen waren eind juli 1914 nochtans dichtgegaan, zoals overigens overal in de wereld. Er brak paniek uit dat het financieel systeem in elkaar zou klappen en dus werd overal de handel stilgelegd. Dat gebeurde ook in Brussel. Hoewel de Duitse bezetters liever hadden gehad dat de handel zou zijn verder gezet, bleef de beurs de hele oorlog dicht. Maar er werden wel nog effecten verhandeld, meer bepaald in de cafés rond het beursgebouw en een tijdlang in een dansaal. De officieuze koersen werden in de kranten gepubliceerd en ook die gegevens heeft het centrum verwerkt. De beurs van Brussel ging opnieuw open in januari 1919.

Aan die oorlogskoersen was een geurtje, maar daar wil Frans Buelens zich als wetenschapper niet over uitspreken. De wanpraktijken waren nochtans legio. Het beroep van beursmakelaar was niet gereguleerd hetgeen per definitie malafide figuren had aangetrokken. Dat was uiteraard ook voor de oorlog het geval, maar dat soort makelaars had in de schemermarkt in de cafézaaltjes wel meer speelruimte. Er waren zowat driehonderd beleggingsbladen die zeker niet allemaal konden verdacht worden van objectiviteit. Er werd stevig gespeculeerd, en ge-

XX

manipuleerd. Er waren de corruptieverhalen over de Beurscommissie en ook de financiële pers was niet altijd zuiver op de graat. Sommigen publiceerden op hun frontpagina zelfs hoeveel het per regel kostte om zelf een artikel te schrijven en te laten publiceren. Niet dat de beurs een immens gesjoemel was, maar de kanttekening mag wel gemaakt worden.

Hoge emissieprijsen De beleggers waren in die tijd een exclusief bemiddeld publiek. Beursgangen gebeurden niet zelden tegen een emissieprijs van 1000 Belgische frank, omgerekend naar vandaag zowat 5700 euro. Dat was voor sommigen het jaarloon. De beurs bleef voor de meeste mensen dus ontoegankelijk. Vreemd genoeg zou het uitgerokende de oorlog zijn die de beurs zou gaan democratiseren. De torenhoge inflatie, de afbrokkelende waarde van de frank en dus ook van de nominale waarde van de effecten, bracht de beurs in het bereik van een steeds breder publiek. Na de oorlog zouden ook steeds meer bedrijven naar de beurs trekken. In die zin betekende de oorlog dus geen

breuklijn voor de beurs. Die kwam er pas in de jaren tachtig met de overnamestrijd rond de Generale Maatschappij van België en de uitverkoop van de Belgische economie.

De hoge koersen voor de oorlog maakten dat de liquiditeit zeer beperkt was op de beurs. Dat was tijdens de oorlog niet anders, maar de handel kabbelde wel verder. Van een krach was dan ook geen sprake. De beperkte volumes en de eerder stabiele koersen hadden voor een stuk te maken met het grote aantal effecten. In enkele muiskliks roept Frans Buelens ze voor ons op per categorie. Naast tientallen steenkoolmijnen – zoals pakweg Bois de St.Ghislain – waren er meer dan honderd staalbedrijven. Er noteerden ook een tachtigtal effecten van gas- en elektriciteitsmaatschappijen. Bij wijze van spreken had elke gemeente wel zijn eigen maatschappij. Die gingen later op in Intercom, Unerg of Ebes, die op hun beurt opgingen in Electrabel.

Trammaatschappijen alom Er werden ook tal van buitenlandse vennootschappen genoteerd, zo bijvoorbeeld een

Beleggen is investeren in later. Voor uzelf en ook voor wie na u komt. Al aan Gimv-aandelen gedacht?

Gimv investeert in innovatieve bedrijven die bouwen aan de oplossingen van morgen in sectoren met een duurzaam groeipotentieel: Consumer 2020, Health & Care, Smart Industries en Sustainable Cities.

Als belegger in Gimv bouwt u daaraan mee, onze gediversifieerde portefeuille zorgt voor de nodige risicospreiding. Bovendien geniet u een aantrekkelijk dividendrendement naast de langetermijn waarde-aangroei van onze activa. Zo wordt beleggen echt investeren in later.

www.gimv.com

paar honderd bedrijven van Belgen in Rusland, veelal actief in de staalsector of in steenkoolmijnen. En dan waren er zowat 180 noteringen van trammaatschappijen, ook vaak in het buitenland. De trammaatschappij van Barcelona, van Tenerife ... ze waren niet te tellen. Ze verdwenen in het interbellum toen de concessies vervielen. Maar eentje overleefde of tenminste, liet tot vandaag een spoor achter. Het gaat om de Compagnie Générale des Tramways d'Anvers dat in 1899 was opgericht. De maatschappij deed in 1927 afstand van zijn tramactiviteiten en veranderde van naam in Electrafina. Er volgden nog enkele operaties, zoals de fusie in 1969 met Grands Lacs Cometra. Deze vennootschap vinden we tijdens de oorlogsjaren op de beurs terug onder de naam Compagnie des Chemins de Fer du Congo Supérieur aux Grands Lacs. Electrafina fuseert in 2001 met Groep Brussel Lambert (GBL). Of hoe deze holding van Albert Frère via Congolese roots en een Antwerpse trammaatschappij twee angels heeft in de periode voor WO I.

Umicore heeft een hele geschiedenis van fusies achter de rug, maar vindt zijn oorsprong in Union Minière du Haut-Katanga dat in 1906 werd opgericht en in 1911 naar de beurs trok. De oorlog zou de groep geen windeieren opleveren. Tegen het einde van de oorlog was liefst 85.000 ton koper vanuit Congo verscheept naar de geallieerden. Dat vertaalde zich in hogere koersen. Bij het uitbreken van de oorlog noteerde het aandeel aan 710 frank, twee jaar later aan circa 1.200 frank en bij de heropening van de beurs aan 1780 frank. Umicore is via een omweg nog eens te linken met de beurs van 1914, met name via les Ateliers de Constructions Electrique de Charleroi (ACEC) dat sinds 1904 noteerde. ACEC was in 1989 virtueel failliet toen het fuseerde met Union Minière. Die was enkel belust op de fiscaal aftrekbare verliezen van ACEC.

Nationale Bank Ook de banken en verzekeraars waren flink vertegenwoordigd. De Compagnie d'Assurances Générales sur La vie, opgericht in 1824 en sinds 1909 genoteerd, zou later opgaan in AG dat via de tussenstap Fortis het huidige Ageas werd. Er waren tal van bankinstellingen, zoals Crédit Communale dat met obligaties noteerde

sinds 1862. Of Dexia, en dus Belfius, echt mag beschouwd worden als de juridische opvolger van het Gemeentekrediet is niet helemaal duidelijk, maar de historische link met een eeuw geleden is er wel. Dat er zoveel banken noteerden had te maken met het feit dat grote banken het cliënteel benaderden via lokale banken. Zo zag men pakweg de Banque de Charleroi op de beurstabel. Dat was een bank van de Société Générale. Hoe al deze lokale banken opgingen in de grote groepen van vandaag zou een heel aparte studie vergen. Een aandeel dat in het oog springt, is dat van de Nationale Bank van België, het enige aan-

deel dat nog exact dezelfde naam heeft als in 1914. De NBB noteert sinds 1851, een jaar nadat ze werd opgericht om orde op zaken te stellen in het geldcircuit. Tot dan mochten private banken dat circuit organiseren zodat er liefst vier soorten biljetten in omloop waren in ons land. Bij het uitbreken van de oorlog noteerde de NBB aan 3890 frank. De koers brokkelde af naar 3412 frank in augustus 1916. Toen de beurs officieel heropende kostte het aandeel 4800 frank. Afgezet tegenover de gigantische inflatie hield de koers van de NBB dus alles bij elkaar goed stand.

Nog eens zeven De Nationale Bank is een van de vandaag genoteerde vennootschappen die zonder rekening te houden met fusieoperaties gemakkelijk zijn te linken met de beurs van honderd jaar geleden. Erg veel zijn het er niet: zeven in totaal. Immobiel stamt af van de Compagnie Immobilière de Belgique (op de beurs sinds 1863), CFE vindt zijn roots bij de Compagnie Générale des Chemins de Fer Secondaire (1880), CMB noteerde een eeuw geleden als Compagnie Maritime du Congo (1911), Beluga was van oorsprong Aceries et Fonderies d'art du Haine Saint-Pierre et Métallurgique Lilloises (1912), La Floridienne heette Société La Floridienne, J. Buttgenbach et Cie (1902), Financière de Tubize noteerde als Fabrique de Soie Artificielle d'Obourg (1911), Co.Br.Ha vinden we terug als Brasserie et Laiterie d'Haacht (1907).

Van een aantal huidige beurstoppers die meer dan honderd jaar oud zijn, zou men verwachten dat ze in 1914 ook al noteerden. Toch niet. Solvay, in 1867 opgericht, ging pas in 1967 naar de beurs. Delhaize, in 1867 opgericht als familiebedrijf, had voor de eerste wereldoorlog zowat 700 filialen, maar trok pas in 1962 naar de beurs. Bier werd er al in Leuven al heel lang voor de oorlog gebrouwen. Brouwerij Den Hoorn dat al sinds 1366 zou hebben bestaan, werd in 1717 overgenomen door Sébastien Artois. Het latere Stella Artois ging onder de naam Interbrew – het grondvest voor AB Inbev- pas in 2000 naar de beurs.

